

كفاية الموحدين

في

عقائد الدين

جلد سوّم: معاد

تصحیح و تحقیق: غلامرضا ضائی

مرکز تخصصی علم کلام، مؤسسه امام صادق علیه السلام

میرشناسه :	نوری طبرسی، اسماعیل بن احمد، - ۱۳۱۷ ق.
عنوان و نام پدیدآور :	کفایةالموحدین فی عقائدالدین/ مولف سیداسماعیل نوری طبرسی؛ تصحیح و تحقیق غلامرضا رضایی.
مشخصات نشر :	قم: نشر راند، ۱۳۹۲ -
مشخصات ظاهری :	ج.
شابک :	۳۰۰۰۰۰ ریال: ج ۱: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۴۷۵-۹-۲: ج ۳: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۴۷۵-۹-۲
وضعیت فهرست نویسی :	فایا
یادداشت :	پشت جلد به انگلیسی:
Seyed Esmacil Nori Tabarsy. Kefayat almovahedin.	
یادداشت :	جلد سوم تصحیح و تحقیق غلامرضا رضایی است.
یادداشت :	کتابنامه.
یادداشت :	نمایه
یادداشت :	ج ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فایا).
مترجفات :	شبهه -- اصول دین
واژه‌ها :	ج ۱. توحید، عدل و نبوت. - ج ۳. معاد
موضوعات :	شبهه -- عقاید
موضوعات :	کلام شبهه لمایه
شابک افزوده :	رقمابی، غلامرضا، ۱۳۴۲ - مصحح
رده بندی کنگره :	۱۱BI ۷۷۷۷۷۷ ۱۳۹۳
رده بندی دیویی :	۲۹۷ ۴۱۷
شماره کتبشناسی ملی :	۷۴۴۲۲۸

شناسنامه کتاب

نام کتاب: ..... کفایةالموحدین فی عقائدالدین، جلد سوم
مؤلف: ..... سید اسماعیل نوری طبرسی
تصحیح و تحقیق: ..... غلامرضا رضایی
ناشر: ..... راند
نوبت چاپ: ..... اول / ۱۳۹۵ / قم
تیراژ: ..... ۱۰۰۰ نسخه
طرح جلد: ..... حسن مجتبی، ۱۳۵۵
صفحه آرا: ..... عطاءاله نصرتی
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۴۷۵-۹-۲

قیمت: ۳۰.۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

مرکز پخش: انتشارات راند: قم: ۰۹۱۹۷۴۶۳۱۳۳

فهرست مطالب

۱۵	مقدمه تحقیق.....
۱۵	زندگی نامه مؤلف.....
۱۶	نسخه های کتاب کفایة الموحدين و علائم اختصاری.....
۱۷	روش تصحیح.....
۱۷	افزوده های بر متن.....
۲۰	مقدمه اولی: در میان معنای معاد.....
۲۰	معنای موی معاد.....
۲۱	معنای اصطلاحی معاد.....
۲۵	مقدمه ثانیه: در معرفت سر و نظم انسانی.....
۲۵	امر اول: در معرفت انسان فی الجمله آنچه متعلق است به عوالم جسمانیات.....
۳۳	امر ثانی: در معرفت اعضای بدن انسان.....
۴۲	امر ثالث: در بیان قوه مدرکه.....
۴۷	امر رابع: قوای ممتاز کننده انسان از سایر حیوانات.....
۴۷	مراتب قوه عاقله.....
۴۸	مراتب قوه عامله.....
۴۹	امر خامس: در معرفت روح و نفس انسانی.....
۵۳	مقاله اولی: در نقل اقوال علما در معنای نفس ناطقه انسانی.....
۵۵	نقد قول حکماء در تجرد نفس ناطقه.....
۶۳	مقاله ثانیه: مغایرت نفس ناطقه انسانی با بدن.....
۶۴	دلایل عقلی مغایرت نفس و بدن.....
۶۷	دلایل نقلی مغایرت نفس و بدن.....
۷۱	مقاله ثالثه: در اتحاد یا اختلاف انسان ها در ماهیت نوعیه.....
۷۲	مقاله رابعه: علاقه نفس و بدن.....
۷۳	مقاله خامسه: حدوث یا قدم نفس ناطقه.....

۷۷	..... مقدمه ثالثه: جواز یا امتناع اعاده معدوم
۷۷	..... ادله حکماء بر امتناع اعاده معدوم
۷۷	..... دليل اول امتناع اعاده معدوم
۷۸	..... نقد دليل اول
۸۱	..... دليل دوم امتناع اعاده معدوم
۸۲	..... نقد دليل دوم
۸۳	..... دليل سوم امتناع اعاده معدوم
۸۳	..... نقد دليل سوم
۸۴	..... دليل چهارم امتناع اعاده معدوم
۸۵	..... نقد دليل چهارم
۸۵	..... ادله قائلان به جواز اعاده معدوم
۸۵	..... دليل اول جواز اعاده معدوم
۸۶	..... دليل دوم جواز اعاده معدوم
۸۸	..... اعاده معدوم از منظر آیات و روایات و ارشاد آن با حقیقت احیای اموات
۹۸	..... فایده: در بیان اعدام و اعاده غیر مکلفان از سایر رای عالم
۱۰۱	..... مقدمه رابعه: در بیان بطلان تناسخ
۱۰۱	..... طوایف پنجگانه قائلان به تناسخ
۱۰۲	..... ادله بطلان تناسخ
۱۰۵	..... شبهات تناسخ
۱۱۱	..... مقدمه خامسه: دلایل عقلی و نقلی معاد
۱۱۱	..... دلایل عقلی معاد
۱۱۱	..... دليل اول: دليل حکمت
۱۱۳	..... دليل دوم: لزوم اختلال نظام
۱۱۴	..... دليل سوم: قاعده وجوب لطف
۱۱۴	..... دليل چهارم: قاعده وجوب اصلح
۱۱۵	..... دليل پنجم: لزوم فرق بین نیکوکار و بدکار
۱۱۶	..... دليل ششم: دليل انتصاف

.....	دلیل هفتم: لزوم برتری حیوان بر انسان	۱۱۶
.....	دلیل هشتم: دلیل احتیاط	۱۱۷
.....	دلیل نهم: خبر مُخبر صادق	۱۱۸
.....	دلیل دهم: دلیل وعد و وعید	۱۲۱
.....	دلایل نقلی معاد	۱۲۱
.....	مقدمه سادسه: در تعیین مُعاد در یوم مُعاد	۱۲۸
.....	مقاله اولی: تبیین قول به اعاده نفس با بدن عنصری دنیوی	۱۲۹
.....	دلایل قائلین به اعاده نفس با بدن عنصری دنیوی	۱۳۱
.....	دلیل اول: ضرورت دین اسلام	۱۳۱
.....	دلیل دوم: سرهان عقلی	۱۳۸
.....	دلیل سوم: لزوم ترجیح بلا مرجح	۱۳۹
.....	دلیل چهارم: دقیقه زومیه بین نفس و بدن عنصری دنیوی	۱۴۰
.....	دلیل پنجم: قاضی لطف	۱۴۰
.....	دلیل ششم: قاعده امکان - قاعده وجوب اصلح	۱۴۱
.....	دلیل هفتم: نص آیات ۱۷-۸۱ سوره یس	۱۴۱
.....	دلیل هشتم: نص آیات ۳-۴ سوره قیامت	۱۴۴
.....	دلیل نهم: صریح آیات ۴۹-۵۱ سوره اسراء	۱۴۵
.....	دلیل دهم: صریح آیات ۱۷-۱۸ سوره صافات	۱۴۶
.....	دلیل یازدهم: آیات بیان کننده کیفیت احیای مردگان	۱۴۶
.....	دلیل دوازدهم: آیات بیان کننده کیفیت احیای مردگان به نحو دیگر	۱۴۸
.....	دلیل سیزدهم: ظواهر آیات نعمت‌ها و عقوبات جسمانی اس جنت و نار	۱۵۲
.....	دلیل چهاردهم: نصوص اخبار و آثار	۱۵۳
.....	مقاله ثانیه: نظریه ملاصدرا در اعاده نفس با بدن برزخی	۱۶۴
.....	مطلب اول: تبیین نظریه ملاصدرا	۱۶۵
.....	نقد نظریه ملاصدرا در اعاده نفس با بدن برزخی	۱۷۰
.....	مطلب ثانی: اصول و مبانی نظریه عود نفس با بدن برزخی	۱۸۰
.....	اصل اول: عدم دخالت ماده در قوام شخص انسانی	۱۸۰
.....	نقد اصل اول	۱۸۱

- اصل ثاني: خروج عوارض مشخّصه از حقيقت شخص و جواز تبديل آنها..... ۱۸۵
- نقد اصل ثاني ۱۸۵
- اصل ثالث: حرکت اشتدادی وجود و قبول استحاله ذاتی..... ۱۸۸
- چند مطلب در تبیین اصل سوم نظريه ملاصدرا..... ۱۸۹
- مطلب اول: اشتراك معنوی وجود ۱۹۰
- مطلب ثاني: اقسام اجناس عوالم ۱۹۲
- عالم عقول مفارقة ۱۹۲
- نقد نظريه عالم عقول ۲۰۰
- عالم مثال ۲۱۰
- عالم جسمانيات ۲۱۳
- مطلب ثالث: حرکت جوهری ۲۱۴
- ادله و مآل آن حرکت در جوهر ۲۱۸
- نقل کلمات ملاصدرا در تبیین حرکت جوهریه ۲۲۱
- نتایج و آثار حرکت جوهریه ۲۲۹
- مطلب رابع: دلائل اثبات حرکت جوهری ۲۳۳
- دلیل عقلی بر حرکت جوهری ۲۳۳
- نقد دلیل عقلی حرکت جوهری ۲۳۶
- دلائل نقلی بر حرکت جوهری و نقد آن ۲۵۱
- اصل رابع: جوهریت و تجرد مثالی قوه خیالیه ۲۵۴
- نقد اصل رابع ۲۵۸
- اصل خامس: امکان حصول صور مقداریه و اشکال بدون مشارکت ماده قابله ۲۶۰
- نقد اصل خامس ۲۶۲
- دیدگاه حکیم آقا علی مدرس زنوزی در باب معاد ۲۶۵
- دلیل عقلی مدرس زنوزی ۲۶۶
- پاسخ دلیل عقلی مدرس زنوزی ۲۶۸
- دلیل نقلی حکیم آقا علی مدرس زنوزی و نقد آن ۲۷۳
- مقاله ثالثه: دیدگاه شيخ احمد احسائي در اعاده نفس با جسد هورقليایی ۲۷۹

۲۸۱.....	نقل کلمات شیخ احمد احسائی در تبیین نظریه
۲۸۷.....	دلایل شیخ احمد احسائی بر معاد با جسم هورقلیایی
۲۸۷.....	ادله قرآنی شیخ احمد احسائی و نقد آنها
۲۹۲.....	ادله روایی شیخ احمد احسائی و نقد آنها
۳۰۶.....	مقدمه سابعه: شبهات منکران معاد و پاسخ آنها
۳۰۶.....	شبهه اولی: بطلان معاد جسمانی به دلیل لزوم اعاده معدوم
۳۱۱.....	شبهه ثانی: بطلان معاد جسمانی به دلیل لزوم تناسخ
۳۱۳.....	شبهه ثالثه: شبهه آکل و مأکول
۳۲۰.....	شبهه رابعه: لزوم معاد و حشر انسان‌ها
۳۲۲.....	شبهه خامسه: محذرت اخطا اجسام یا خلأ در فرض وجود فعلی بهشت و جهنم
۳۲۶.....	شبهه سادسه: لزوم تناسخ یا خرق افلاک در قول به معاد جسمانی
۳۲۶.....	شبهه سابعه: لزوم تولد بارون تولید در قول به معاد جسمانی
۳۲۸.....	فصل اول: در باره موت
۳۲۸.....	مقاله اولی: حقیقت موت
۳۳۲.....	مقاله ثانی: سبب موت
۳۳۵.....	دیدگاه ملاصدرا در باب سبب موت و تدفین
۳۴۰.....	مقاله ثالثه: کیفیت مردن مؤمن و غیر مؤمن
۳۵۱.....	مقاله رابعه: وصف ملک الموت
۳۵۴.....	مقاله خامسه: رؤیت پیامبر ﷺ و امامان علیهم السلام در وقت احتضار
۳۵۹.....	مقاله سادسه: حضور ملائکه عذاب و شیاطین نزد محتضر
۳۶۱.....	مقاله سابعه: احوال محتضر
۳۶۳.....	فصل دوم: احوال میت بعد از قبض روح تا وقت دفن
۳۶۳.....	مقاله اولی: در بیان هول مَطَّلَع
۳۶۶.....	مقاله ثانی: احوال میت بعد از موت و قبل از دفن
۳۷۱.....	فصل سوم: احوال قبر و سؤال نکیر و منکر

۳۷۱	مقاله اولی: احوال میت در قبر و کیفیت آن
۳۸۵	مقاله ثانیه: احوال میت در قبر
۳۹۲	مقاله ثالثه: عود روح به جسد برای سؤال قبر
۳۹۷	نقد دیدگاه ملاصدرا در سؤال قبر از روح با بدن برزخی
۴۰۶	فصل چهارم: احوال عالم برزخ و کیفیت آن
۴۰۶	مقاله اولی: تعلق ارواح در عالم برزخ به اجساد مثالی
۴۱۲	مقاله ثانیه: احوال بدن میت بعد از سؤال قبر
۴۱۴	مقاله ثلثه: توصیف امام علی علیه السلام از عالم برزخ
۴۲۷	فصل پنجم: اسراط و علائم قیامت
۴۲۷	رجعت ائمه اطهار علیهم السلام به دنیا
۴۲۸	خروج یاجوج و ماجوج
۴۲۹	ظاهر شدن دابة الأرض
۴۳۰	ظاهر شدن دخان
۴۳۰	بیرون آمدن آفتاب از مغرب
۴۳۱	نفخ صور
۴۳۳	ترلز ارکان آسمانها و زمین
۴۳۳	تبدل ارض به غیر این ارض
۴۳۴	تبدیل دریاها به آتش
۴۳۴	خسوف ماه و خسوف خورشید و انتشار نجوم و کواکب
۴۳۵	برهم خوردن آسمانها
۴۳۵	نزول ملائکه هفت آسمان
۴۳۹	فصل ششم: مدت روز قیامت و اسامی آن
۴۴۳	اسامی قیامت
۴۵۱	فصل هفتم: کیفیت خروج از قبر
۴۵۷	فصل هشتم: اوضاع محشر

فصل نهم: نشر ضحُف و تطایر کُتب.....	۴۷۲
فصل دهم: محاسبه انسان‌ها در محشر.....	۴۷۹
اختلاف احوال مردم در محاسبه اعمال.....	۴۸۰
فرقه اول: وارد شوندگان در بهشت بدون حساب.....	۴۸۰
فرقه دوم: مؤمنان دارای اعمال صالح و مرتکب برخی معاصی.....	۴۸۳
فرقه سوم: مسلمانان فاقد عمل صالح.....	۴۹۲
فرقه چهارم: وارد شوندگان در جهنم بدون حساب.....	۴۹۶
فصل یازدهم: کیفیت توزین اعمال.....	۴۹۸
فصل دوازدهم: کیفیت سؤال از پیامبران علیهم‌السلام و امت‌های آنها.....	۵۰۶
مقاله اولی: کیفیت سؤال از پیامبران علیهم‌السلام	۵۰۶
مقاله ثانیه: سؤال از امت‌ها و تبع ائمه علیهم‌السلام	۵۱۲
فصل سیزدهم: صراط و حقیقت آن.....	۵۲۲
مقاله اولی: معنای صراط.....	۵۲۲
مقاله ثانیه: صراط در دنیا و صراط در آخرت.....	۵۲۷
مقاله ثالثه: کیفیت عبور خلائق از صراط و عبات آن.....	۵۳۵
فصل چهاردهم: وسعت رحمت پروردگار در روز قیامت.....	۵۴۷
اسباب مغفرت الهی.....	۵۵۰
۱. توبه.....	۵۵۰
۲. خوف و خشیت پروردگار.....	۵۵۵
۳. نمازهای نافله.....	۵۵۶
سایر اسباب مغفرت.....	۵۵۶
فصل پانزدهم: شفاعت محمد و آل محمد صلوات الله علیهم اجمعین.....	۵۶۱
مقاله اولی: معنای شفاعت.....	۵۶۲
مقاله ثانیه: ثبوت اصل شفاعت.....	۵۶۳
مقاله ثالثه: تعمیم شفاعت برای جمیع ما سوی الله تعالی.....	۵۶۶
مقاله رابعه: احادیث باب شفاعت.....	۵۶۹

فصل شانزدهم: اعراف و اصحاب آن	۵۹۳
فصل هفدهم: در بیان حال اطفال و مستضعفین و مَرَجُون لِأمر الله و ولد الزنا	۵۹۸
فصل هیجدهم: در بیان بهشت و اوصاف آن	۶۰۴
مقاله اولی: اصل خلقت بهشت و جهنم	۶۰۴
مقاله ثانیه: مکان بهشت و جهنم	۶۰۷
مقاله ثالثه: وجود لذایذ و آلام جسمانی در بهشت و جهنم	۶۱۰
مقاله رابعه: بهشت و اوصاف بهشت	۶۱۹
نرها و چشمه‌های بهشتی	۶۲۴
کرسی‌ها، فرش‌ها، ظرف‌ها، زینت‌ها و خدمتگذاران بهشت	۶۲۶
سایر اوصاف بهشت و اهل بهشت	۶۲۸
مقاله خامسه: لذایذ حشر بهشتی	۶۳۰
نوع اول: غذاهای اهل بهشت	۶۳۰
نوع دوم: نوشیدنی‌های اهل بهشت	۶۳۳
نوع دوم: منازل و مساکن اهل بهشت	۶۳۳
نوع چهارم: لباس‌ها و فرش‌های اهل بهشت	۶۳۶
نوع پنجم: مرکب‌های اهل بهشت	۶۳۷
نوع ششم: همسران اهل بهشت	۶۳۸
مقاله سادسه: لذایذ روحانی بهشتیان	۶۴۵
نوع اول: سلطنت الهیه	۶۴۵
نوع دوم: تحیت و اکرام از جانب خداوند	۶۴۸
نوع سوم: تهنیت ملائکه	۶۵۰
نوع چهارم: تهنیت پروردگار	۶۵۱
نوع پنجم: بهره‌مندی از معارف ربانیه الهیه	۶۵۳
نوع ششم: زیارت انبیای اولوالعزم علیهم‌السلام و سایر پیامبران و بندگان صالح خدا	۶۵۴
نوع هفتم: مقام رضوان الهی	۶۵۵
فصل نوزدهم: اوصاف آتش جهنم و عقوبات آن	۶۶۵
مقاله رابعه: اوصاف و اوضاع جهنم	۶۶۶

۶۷۲	انواع آلام و عقوبات جسمانی اهل جهنم.....
۶۷۲	نوع اول: طعام اهل جهنم.....
۶۷۳	نوع دوم: نوشیدنی‌های اهل جهنم.....
۶۷۶	نوع سوم: منازل و مساکن اهل جهنم.....
۶۷۸	نوع چهارم: لباس‌های اهل جهنم.....
۶۷۹	نوع پنجم: غل و زنجیرهای اهل جهنم.....
۶۸۰	نوع ششم: مقام و اعمده اهل جهنم.....
۶۸۱	نوع هفتم: هم‌نشینان اهل جهنم.....
۶۸۲	نوع هشتم: صورت و هیأت اهل جهنم.....
۶۸۴	نوع نهم: ملائکه موکلین به اهل جهنم.....
۶۸۵	نوع دهم: عداید و عقوبات اهل جهنم.....
۶۸۷	انواع آلام و عقوبات روحانی اهل جهنم.....
۶۸۷	نوع اول: دوری از رحمت پروردگار.....
۶۸۸	نوع دوم: حسرت‌ها و غم.....
۶۸۹	نوع سوم: ذلت و خواری.....
۶۹۰	نوع چهارم: تعبیر و سرزنش پروردگار.....
۶۹۱	نوع پنجم: تعبیر و سرزنش شیطان و سایر سران گمراهی.....
۶۹۳	نوع ششم: عدوات و بغض اهل جهنم با یکدیگر.....
۶۹۴	نوع هفتم: استهزا و تمسخر از طرف اهل بهشت.....
۶۹۵	نوع هشتم: یأس از رحمت پروردگار.....
۶۹۶	خاتمه: خلود و جاودانگی عذاب اهل جهنم.....
۶۹۶	مقاله اولی: در اصل مسأله خلود.....
۶۹۹	آیات خلود عذاب.....
۷۰۳	روایات خلود عذاب.....
۷۰۴	مقاله ثانیه: خلود عذاب مشرکین و منافقین و کفار.....
۷۰۸	مقاله ثالثه: شبهات مسأله خلود عذاب.....
۷۱۱	مقاله رابعه: نقد قول برخی حکماء در انکار سرمدیت عذاب کفار.....

٧١٨.....	خاتمه كتاب
٧٢٥.....	نمايه مصطلحات.....
٧٣٣.....	نمايه اعلام، فرقه ها و گروه ها.....
٧٣٨.....	نمايه كتابها.....
٧٤٢.....	كتابنامه.....

www.ketab.ir

مقدمه تحقیق

زندگی‌نامه مؤلف

آیت‌الله سید اسماعیل بن احمد العلوی العقیلی النوری الطبرسی، فقیه، اصولی، محدث، متکلم، مدرس و زاهد، در اوایل قرن سیزدهم هجری شمسی (اواسط قرن سیزدهم هجری قمری) در یکی از توابع شهرستان نیر در استان مازندران به دنیا آمد. وی پس از فراغت از دروس مقدمات و سطوح حوزوی، برای ادامه تحصیل راهی نجف اشرف شد.

ایشان در نجف در محضر عثمان مداری همچون شیخ مرتضی انصاری، میرزا حبیب‌الله رشتی و میرزا محمدحسن شیرازی - معروف به میرزا بزرگ - به فراگیری دروس خارج فقه و اصول پرداخت، و در حدیث و کلام نیز به اسنادی دست یافت. پس از رسیدن به مقامات علمی، به بحث و تدریس فقه و اصول پرداخت و شاگردان زیادی پرورش داد. این عالم سترگ در طی این سالها، علاوه بر تدریس، به تالیف کتاب نیز دست زد.

آیتا... سید اسماعیل نوری طبرسی سرانجام پس از عمری سرشار از خدمات علمی، در بیست و نهم مهرماه ۱۲۸۲ ش برابر با اول شعبان ۱۳۲۱ ق در کاظمین به لقاء الله پیوست و در صحن شریف علوی مدفون گردید.

آنچه از آثار ایشان در محافل علمی به شهرت رسید دو اثر؛ یکی در علم فقه و دیگری در علم عقاید (علم کلام) است. اثر فقهی ایشان «وسيلة التعداد فی شرح نجات العباد»، شرحی بر کتاب «نجات العباد» از تألیفات شیخ محمدحسن بن محمدباقر بن عبدالرحیم شریف اصفهانی نجفی، مشهور به صاحب جواهر (متوفای ۱۲۶۶ق) است. چاپ سنگی این کتاب به اهتمام شیخ فضل‌الله نوری، در دو جلد (جلد اول: ۱۳۰۹ ق، ۵۲۱ صفحه؛ جلد دوم: ۱۳۱۱ ق، ۵۲۳ صفحه) در تهران،

و به خط محمد علی بن محمد الرضوی الموسوی الحسینی العلوی الفاطمی منتشر شده است. چاپ دیگر این کتاب نیز در تهران سال ۱۳۲۴ ق، و به کتابت محمد علی قزوینی است. و اما اثر کلامی ایشان «کفایة الموحدين» است، که آن را در سه جلد و به زبان فارسی تنظیم کرده است. جلد اول مشتمل بر سه اصل از اصول دین، یعنی توحید و عدل و نبوت است. جلد دوم - که حجم آن نزدیک به دو برابر هر یک از دو مجلد دیگر است - به مبحث امامت اختصاص دارد، نام دیگر این جلد «عصمة الولاية در مبحث امامت» است. جلد سوم به آخرین اصل از اصول دین، یعنی بحث معاد اختصاص یافته است، نام دیگر این جلد «ذخيرة المعاد» است.

نسخه‌های کتاب کفایة الموحدين و علائم اختصاری

مشخصات چاپ سنگین کتاب به شرح ذیل است:

۱. تهران، چاپخانه کربلایی محمد حسین بن محمد علی تهرانی باسمة چی، سال‌های ۱۲۹۹ ق (جلد اول)، ۱۳۰۱ ق (جلد دوم)، ۱۳۰۱ ق (- جلد سوم).
  ۲. تهران، چاپخانه مدرسه دار الفنون، به سرشید شیخ فضل الله نوری (ش ۱۳۲۷ ق)، سال‌های ۱۳۰۱ ق (جلد اول)، ۱۳۰۲ ق (جلد دوم)، ۱۳۱۰ ق (جلد سوم).
  ۳. ناشر و محل نشر نامعلوم، کاتب: محمد علی بن محمد رضوی خوانساری مشهور به موسوی حسینی رضوی خوانساری، سال نشر: ۱۳۰۴ ق.
- مشخصات چاپ حروفی سربی این کتاب به شرح ذیل است:
۱. تهران؛ علمیه اسلامیة؛ چاپ اول: بی تا؛ چاپ دوم: ۱۳۶۳ ق؛ چاپ سوم: ۱۳۷۴ ق.
  ۲. قم؛ شرکت معارف اسلامیة؛ چاپ اول: ۱۳۷۸ ق؛ چاپ دوم: ۱۳۸۲ ق.
- در طبع حاضر، تصحیح کتاب بر اساس مقابله نسخه چاپ سنگی، و دو نسخه چاپ حروفی سربی - یک نسخه از نشر علمیه اسلامیة (تهران)، و نسخه دیگر از شرکت معارف اسلامیة (قم) - صورت گرفته است. علامت اختصاری نسخه‌ها به این شرح است:

نسخه چاپ سنگی: علامت اختصاری «أ».

نسخه چاپ قم: علامت اختصاری «ب».

نسخه چاپ تهران: علامت اختصاری «ج».

روش تصحیح

۱. نسخه «أ» به عنوان نسخه اصل در متن آمده است. در موارد معدودی که نسخه «أ» غلط بود، نسخه صحیح جایگزین، و نسخه «أ» در پاورقی آمد. اختلافات نسخه‌ها - در موارد مهم - در پاورقی ذکر شد.
۲. در مواردی که کلمه‌های در هیچ یک از نسخه‌ها صحیح نبود، کلمه‌های که به نظر صحیح می‌آمد، در متن جایگزین، و در پاورقی تذکر داده شد.
۳. برای بیان فزونی و کاستی نسخه‌ها به ترتیب از علائم + و - استفاده شد.
۴. مراعات رسم الخط فارسی بر اساس شیوه معمول امروزی. از باب نمونه:
  - أ. هر جا که همزه «ای» خوانده مانند «نامة»، به صورت «نامه‌ای» آمده. و هر جا همزه انتهای کلمه مددود مکسور بوده همزه به «ی» بدل شده، مانند: انبیاء عظام ← انبیای عظام.
  - ب. در چاپ سنگی (نسخه «أ»)، کلماتی که به «ه» یا «ه» می‌پایانده می‌شد، در جمع بستن «ه» غیر ملفوظ آنها حذف شده بود، مانند: خانها ← خانها.
  - ج. عترة ← عترت؛ حیوة ← حیات؛ عداوة ← عداوت؛ که ← که؛ ترا ← تو را؛ بلکه ← بلکه؛ چنانکه ← چنانکه؛ آنکه ← آنکه؛ دویم ← دوم؛ سوم ← سوم؛ برخاستن (برپا شدن، ایستادن) ← برخاستن؛ گذاردن (انجام دادن و بجا آوردن) ← گزاردن؛ گزاردن (گذاشتن و نهادن) ← گذاردن.

افزوده‌های بر متن

۱. نشانه‌گذاری و اعمال امور ویرایشی.
۲. ذکر آدرس آیات (شماره آیات و نام سوره‌ها) و استخراج منابع و مآخذ روایات و نقل قول‌های موجود در متن. موارد اختلافی میان نسخه و کتاب مرجع در پاورقی آورده شد.

۳. توضیح بعضی لغات و عبارات در پاورقی.

۴. اضافه کردن سوتیترها و عناوین اصلی و فرعی درون قلاب [].

www.ketab.ir